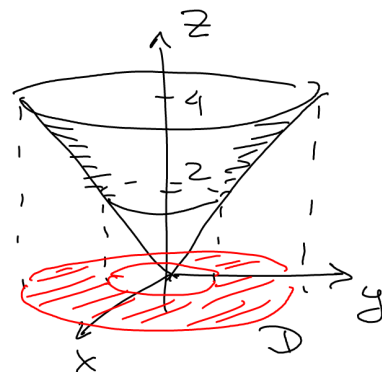

Tentamen TATA44, 2023-10-24
 Lösningsförslag

① Alternativ 1: i cylindriska koordinater

$$\vec{r} = \rho \hat{\rho} + z \hat{z} \quad \text{där} \quad \rho = \sqrt{x^2 + y^2} = \frac{z}{2}$$

$$\vec{r} = \rho \hat{\rho} + 2\rho \hat{z}, \quad \begin{cases} 2 \leq z \leq 4, & 1 \leq \rho \leq 2 \\ 0 \leq \varphi \leq 2\pi \end{cases}$$

$$d\vec{r} = \hat{\rho} d\rho + \rho \hat{\varphi} d\varphi + 2\hat{z} d\rho, \quad \text{alltså} \quad \frac{\partial \vec{r}}{\partial \rho} = \hat{\rho} + 2\hat{z}, \quad \frac{\partial \vec{r}}{\partial \varphi} = \rho \hat{\varphi}$$

$$\Rightarrow \frac{\partial \vec{r}}{\partial z} \times \frac{\partial \vec{r}}{\partial \varphi} = (\hat{\rho} + 2\hat{z}) \times \rho \hat{\varphi} = \rho \hat{z} - 2\rho \hat{\rho}$$

$$\left| \frac{\partial \vec{r}}{\partial z} \times \frac{\partial \vec{r}}{\partial \varphi} \right| = (\rho^2 + (2\rho)^2)^{1/2} = \rho\sqrt{5} \quad \Rightarrow$$

$$\begin{aligned} \iint_S x^2 z \, dS &= \iint_D (\rho^2 \cos^2 \varphi) \cdot 2\rho \cdot \rho\sqrt{5} \, d\rho d\varphi = 2\sqrt{5} \int_0^{2\pi} \int_1^2 \rho^4 \cos^2 \varphi \, d\rho d\varphi = \\ &= 2\sqrt{5} \cdot \pi \cdot \left[\frac{\rho^5}{5} \right]_1^2 = \frac{62\sqrt{5}}{5} \pi \end{aligned}$$

Alternativ 2: areaelement: $dS = \sqrt{1 + z_x^2 + z_y^2} \cdot dx dy$,

$$\text{där } z = 2\sqrt{x^2 + y^2} \Rightarrow dS = \sqrt{1 + 4 \frac{x^2}{x^2 + y^2} + 4 \frac{y^2}{x^2 + y^2}} \, dx dy = \sqrt{5} dx dy$$

$$\iint_S x^2 z \, dS = \iint_D x^2 \cdot \sqrt{x^2 + y^2} \cdot \sqrt{5} \, dx dy = \left| \begin{array}{l} x = \rho \cos \varphi \\ y = \rho \sin \varphi \\ \frac{d(x,y)}{d(\rho,\varphi)} = \rho \end{array} \right| =$$

$$= \int_0^{2\pi} \int_1^2 \rho^2 \cos^2 \varphi \cdot \rho \cdot \sqrt{5} \cdot \rho \, d\rho d\varphi = \dots = \frac{62\sqrt{5}}{5} \pi$$

Svar: $\frac{62\sqrt{5}}{5} \pi$

② $S: z = \rho^2 \sin 2\varphi, \quad (\rho, \varphi, z) = (1, \frac{\pi}{4}, 1)$

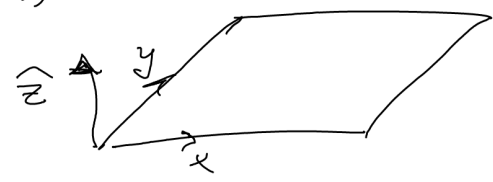
• Obs, $z = 1^2 \sin(2 \cdot \frac{\pi}{4}) = 1$ ok.

• Normal till xy -planet är \hat{z}

• Normal till S fås ur implicit equationen:

$$S = \{(\rho, \varphi, z) : f(\rho, \varphi, z) := \rho^2 \sin 2\varphi - z = 0\}, \quad \text{d.v.s.}$$

$$\vec{n} = \text{grad } f = / \text{ i cylindriska koordinater } / = \frac{\partial f}{\partial \rho} \hat{\rho} + \frac{1}{\rho} \frac{\partial f}{\partial \varphi} \hat{\varphi} + \frac{\partial f}{\partial z} \hat{z} =$$

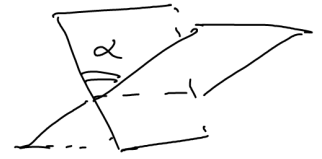

$$= 2g \sin 2\varphi \cdot \hat{g} + \frac{2g^2 \cos 2\varphi}{g} \hat{g} - \hat{z} = / i \text{ punkten } (1, \frac{\pi}{4}, 1) / =$$

$$= 2\hat{g} - \hat{z}$$

Observera att vinkel mellan två plan ligger mellan 0 och $\frac{\pi}{2} \Rightarrow$

$$\cos \alpha = \left| \frac{\vec{n} \cdot \hat{z}}{|\vec{n}| \cdot |\hat{z}|} \right| = \left| \frac{-1}{\sqrt{5}} \right| = \frac{1}{\sqrt{5}}$$

Svar: $\alpha = \arccos \frac{1}{\sqrt{5}}$

$$\textcircled{3} \quad \vec{A} = \frac{x}{x^2+y^2} \hat{x} + \frac{y}{x^2+y^2} \hat{y}, \quad \vec{B} = -\frac{y}{x^2+y^2} \hat{x} + \frac{x}{x^2+y^2} \hat{y}$$

a) $L: x^2+y^2=4, z=0 \quad : \vec{r} \begin{cases} x=2\cos t \\ y=2\sin t \\ z=0 \end{cases} \quad t: 0 \rightarrow 2\pi$
 (orientering moturs)

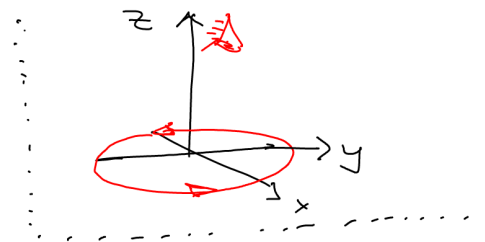
$$\vec{r} = 2\cos t \cdot \hat{x} + 2\sin t \cdot \hat{y}$$

$$d\vec{r} = -2\sin t \hat{x} + 2\cos t \hat{y}$$

$$\vec{A} = \frac{\cos t}{2} \hat{x} + \frac{\sin t}{2} \hat{y}, \quad \vec{B} = -\frac{\sin t}{2} \hat{x} + \frac{\cos t}{2} \hat{y}$$

$$I_1 = \oint_L \vec{A} \cdot d\vec{r} = \int_0^{2\pi} (-\cos t \sin t + \sin t \cos t) dt = 0$$

$$I_2 = \oint_L \vec{B} \cdot d\vec{r} = \int_0^{2\pi} ((\sin t)^2 + (\cos t)^2) dt = 2\pi$$

b) \vec{B} är $\boxed{\text{ej}}$ potentiellt fält (ty $I_2 \neq 0$), d.v.s. integralen $\oint_L \vec{B} \cdot d\vec{r} \neq 0$ längs en sluten kurva

\vec{A} : söker en potential i D

$$\varphi'_x = \frac{x}{x^2+y^2}, \quad \varphi'_y = \frac{y}{x^2+y^2}, \quad \varphi'_z = 0$$

$$\Rightarrow \varphi = \varphi(x, y) = \int \frac{x dx}{x^2+y^2} = \frac{1}{2} \int \frac{d(x^2+y^2)}{x^2+y^2} = \frac{1}{2} \ln(x^2+y^2) + g(y)$$

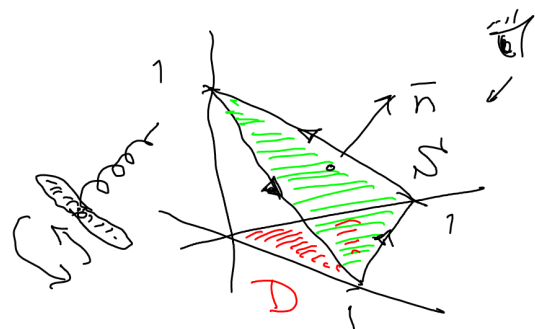
$$\varphi'_y = \frac{y}{x^2+y^2} + g'(y) \stackrel{!}{=} \frac{y}{x^2+y^2} \Rightarrow g'(y) = 0 \Rightarrow g = C = \text{konst.}$$

$$\Rightarrow \varphi = \frac{1}{2} \ln(x^2+y^2) + C \text{ är en potential för } \vec{A}; \quad D = \{x^2+y^2 \neq 0\}$$

Svar a) se ovan, b) \vec{A} är ett potentiellt fält, $\vec{A} = \nabla\psi$
 \vec{B} är ej potentiellt fält

④ $\vec{A}(x,y,z) = y^2 \hat{x} + x^2 \hat{z}$

Stokes:

$$\oint_{\Gamma} \vec{A} \cdot d\vec{r} = \iint_S \text{rot} \vec{A} \cdot \hat{n} dS$$

• Orientering av Γ (se bilden) medför att normalen i Stokes satsen skall vara uppåtriktad (S ska ligga till vänster om man går längs Γ).

• $(1,0,0)$, $(0,1,0)$, $(0,0,1)$ definierar planet $S: x+y+z=1$

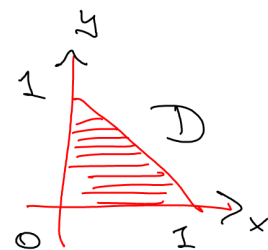
$$\Rightarrow \underline{z=1-x-y}, \quad \vec{n} = (-z'_x, -z'_y, 1) = (-1, -1, 1) = (1, 1, 1)$$

$$\text{rot} \vec{A} = \begin{vmatrix} \hat{x} & \hat{y} & \hat{z} \\ \partial_x & \partial_y & \partial_z \\ y^2 & 0 & x^2 \end{vmatrix} = (0; -2x; -2y)$$

Obs. uppåt!

$$d\vec{S} = \hat{n} dS = (1, 1, 1) dx dy$$

$$\iint_S \text{rot} \vec{A} \cdot d\vec{S} = \iint_D -(2x+2y) dx dy =$$

$$= -2 \int_0^1 \int_0^{1-x} (x+y) dy dx = -2 \int_0^1 \left[xy + \frac{y^2}{2} \right]_0^{1-x} dx = -2 \int_0^1 \frac{1-x^2}{2} dx = -\frac{2}{3}$$

Svar

$\left(-\frac{2}{3}\right)$

⑤ $\vec{A}(x,y,z) = (\hat{x} \cdot \vec{r}) f(r) \vec{r}$, $r = |\vec{r}|$.

Obs.: $\hat{x} \cdot \vec{r} = x$ $\nabla x = \hat{x}$, $\nabla r = \hat{r}$, $\nabla f(r) = f'(r) \nabla r = f'(r) \hat{r}$

$$\text{div} \vec{A} = \text{div} (x \cdot f(r) \cdot \vec{r}) = \nabla(x f(r)) \cdot \vec{r} + x f(r) \text{div} \vec{r} =$$

$$= (x \nabla f(r) + f(r) \nabla x) \cdot \vec{r} + x f(r) \cdot 3 = x f'(r) \hat{r} \cdot \vec{r} + f(r) \hat{x} \cdot \vec{r} + 3x f(r) =$$

$$= r x f'(r) + x f(r) + 3x f(r)$$

vilket ger att

$$x(r f'(r) + 4 f(r)) = 0 \Rightarrow r f'(r) + 4 f(r) = 0 \text{ för } x \neq 0.$$

Integrerande faktor är $\exp\left(\frac{4}{r} dr\right) = \exp(4 \ln r) = r^4$

$$\Rightarrow r^4 f'(r) + 4 r^3 f(r) = (r^4 f(r))' = 0 \Rightarrow f(r) = \frac{C}{r^4}.$$

$$A(1,0,0) = 2\hat{x} \Rightarrow A(1,0,0) = 1 \cdot f(1) \cdot \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix} \Rightarrow f(1) = 2 \Rightarrow C = 2$$

Svar: $f(r) = \frac{2}{r^4}$

⑥ $\vec{F}(x,y,z) = (4x - x^3)\hat{x} + (4y - y^3)\hat{y} + (4z - z^3)\hat{z}$

Flödesintegral över en sluten yta S ; m. h. a. Gauss sats

$$\begin{aligned} I &= \iint_S \vec{F} \cdot d\vec{S} = \iiint_V \operatorname{div} \vec{F} \cdot dV = \iiint_V (4+4+4 - 3x^2 - 3y^2 - 3z^2) dV = \\ &= 3 \iiint_V (4 - (x^2 + y^2 + z^2)) dV \end{aligned}$$

där V är kroppen vars rand = S . \rightarrow

Observera att integranden är icke-negativ exakt då $4 - (x^2 + y^2 + z^2) \geq 0$ om och endast om $(x,y,z) \in V_1 = B \cap V$, medan

$4 - (x^2 + y^2 + z^2) < 0$ på $V_2 = V \setminus V_1$, vilket ger

$$\begin{aligned} I &= 3 \iiint_{V_1} (4 - x^2 - y^2 - z^2) dV + 3 \iiint_{V_2} (4 - x^2 - y^2 - z^2) dV \leq 3 \iiint_{V_1} (4 - x^2 - y^2 - z^2) dV \leq \\ &\leq 3 \iiint_B (4 - r^2) dV = 3 \int_0^{2\pi} \int_0^\pi \int_0^2 (4 - r^2) r^2 \sin\theta dr d\theta d\varphi = \frac{256}{5} \pi \end{aligned}$$

(fall om $V_2 \neq \emptyset$ så blir $I < \frac{256}{5} \pi$ (eftersom

\ominus -integralen ovan blir negativ!). Detta bevisar att det

största (positiva) värdet som I antar blir $\frac{256}{5} \pi$ exakt

då V ges av $x^2 + y^2 + z^2 \leq 4$, alltså S ges av $x^2 + y^2 + z^2 = 4$.

Svar: $S: x^2 + y^2 + z^2 = 4$ och $I_{\max} = \frac{256}{5} \pi$.